

Sociální konstruktivismus

Petr Ocelík

MEB401 Teorie bezpečnosti a metodologie / MEB427 Bezpečnost: teorie a koncepty

26. října 2017

Osnova

- Konstruktivismus jako sociální teorie
- The construction of social reality (John Searle)

- Diskurs
- Rám
- Mini-case

Konstruktivismus coby sociální teorie

- **Idealismus:** sociální svět je tvořen především ideami
- **Interpretativismus:** znalosti neexistují nezávisle na sociálním kontextu
- Sociální svět **je konstruován**
- Sociální konstruktivismus **není teorií MV**
- **Sociální teorie** poskytující vysvětlení či porozumění sociální organizaci jako takové

Silný vs. slabý konstruktivismus

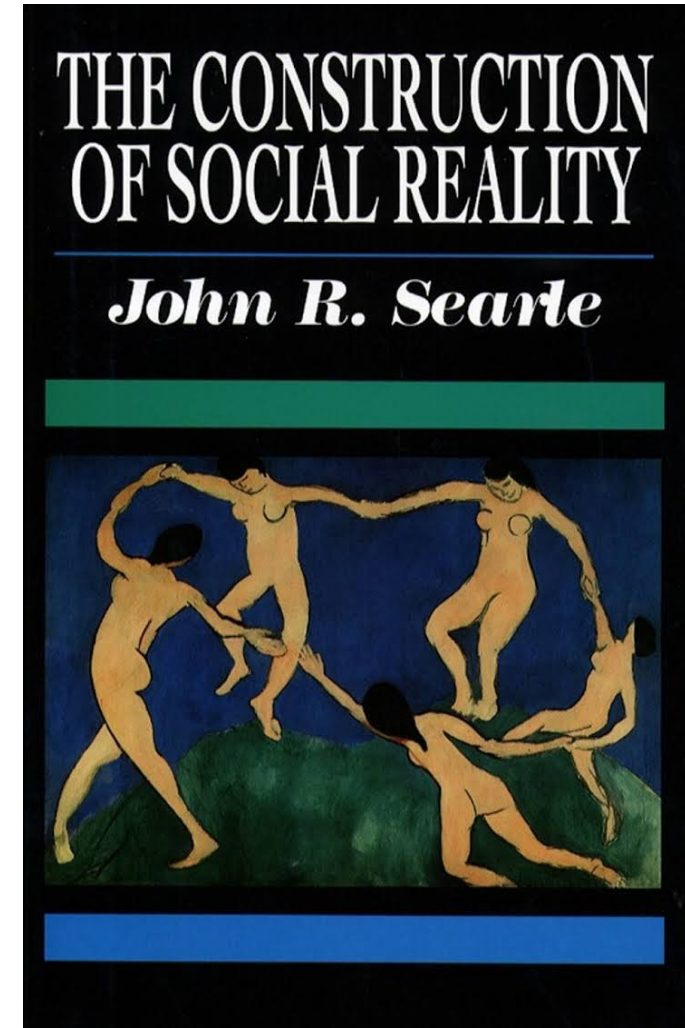
- Slabý konstruktivismus:
 - Připouští kauzální vysvětlení
 - Objektivistická epistemologie
 - (Rozlišuje mezi hrubými a sociálními fakty)

- Silný konstruktivismus:
 - Odmítá koncept kauzality
 - Odmítá možnost objektivního poznání
 - (Existují pouze sociální fakta)

John Searle: The Construction of Social Reality

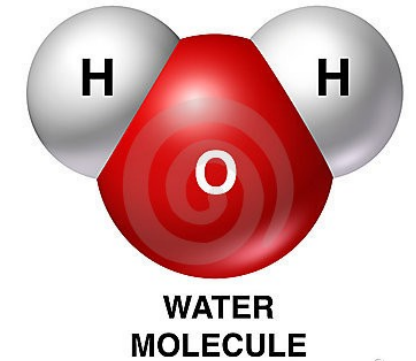
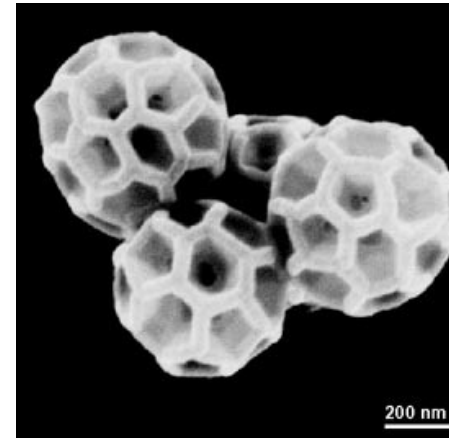
- Hrubá (brute) vs. **sociální/institucionální fakta**
- **Přiřazení funkce** (function assignment)
- Individuální vs. kolektivní intencionalita (~ subjektivita vs. **intersubjektivita**)
- Regulační vs. **konstitutivní pravidla**

Hrubá vs. sociální fakta

- **Hrubá fakta:**

- Nezávislá na pozorovateli (mind-independent)
- Nezávislá na ostatních faktech

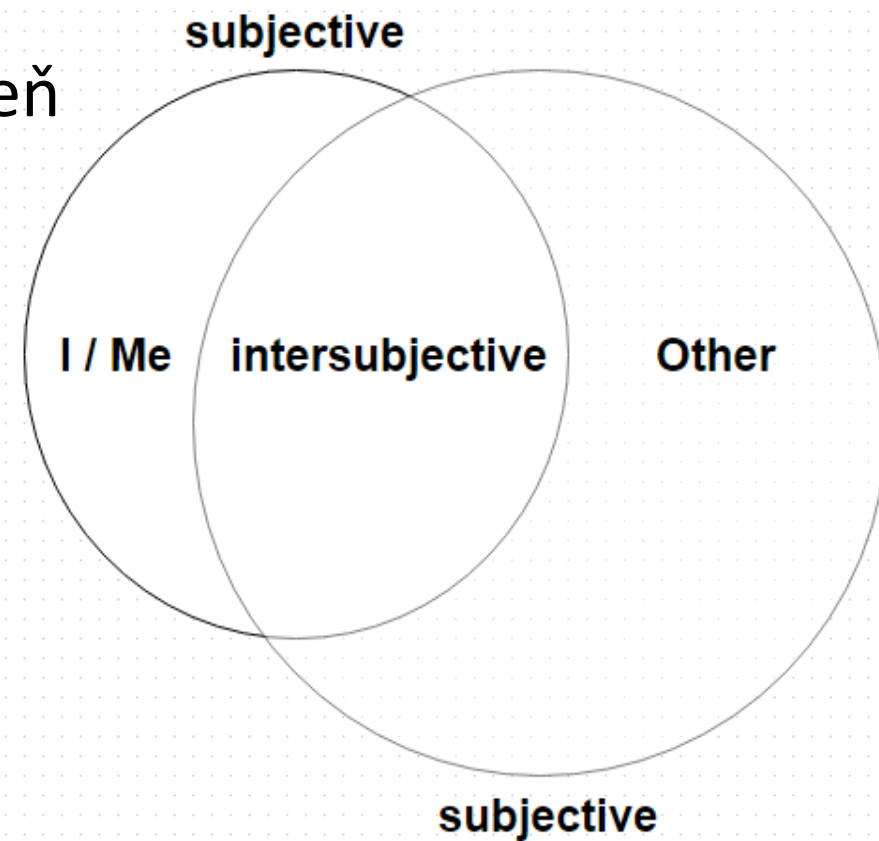
- **Sociální fakta:**

- Závislá na pozorovateli (mind-dependent)
- Závislá na sociální kontextu, tj. jazyku, institucích atd.

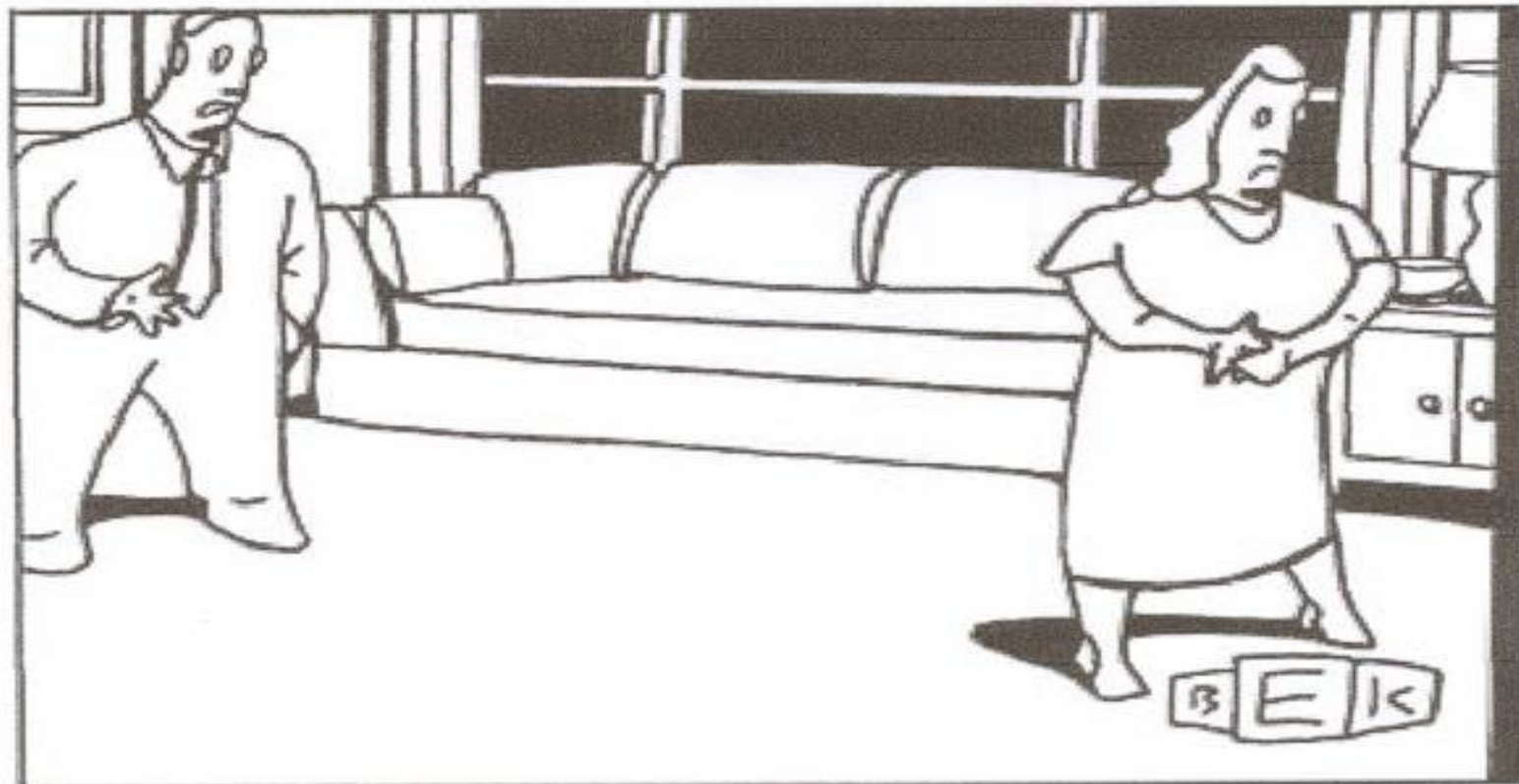
Kolektivní intencionalita / intersubjektivita

- Intersubjektivita se utváří skrze konvergenci očekávání stran *self* a *Others*
 - sociální fakta vždy přesahují individuální úroveň
 - sociální fakta jsou vždy intersubjektivní
- **Např.:** Mohu hrát hokej (I) pouze pokud máme sdílené porozumění (intersubjectivity) mojí roli (Me) stejně jako roli ostatních (Other) ve hře a také porozumění toho, co utváří hru (viz konstitutivní pravidla)

Levels of Dyadic Intersubjectivity

Bruce Eric Kaplan, *New Yorker* (10/26/1998)

“Of course I care about how you imagined I thought you perceived I wanted you to feel.”

Přiřazení funkce

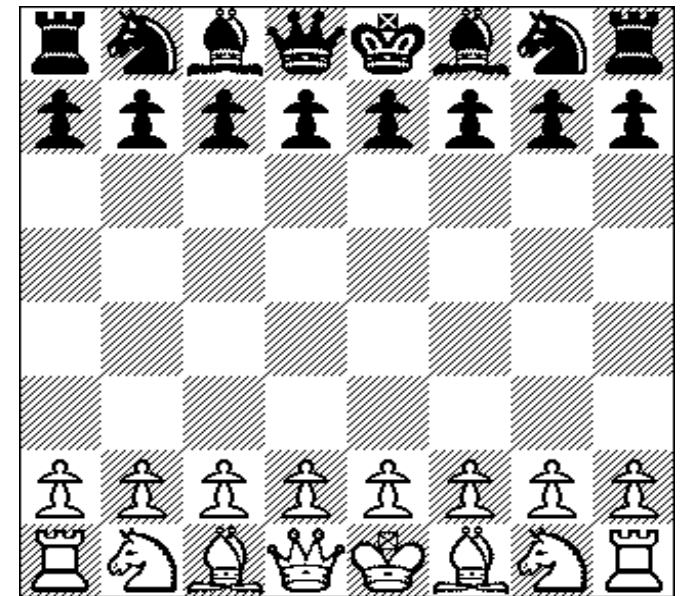
- Funkce objektů nejsou objektům inherentní, jsou jim přiřazovány skrze jejich užití
- Paralela s Wittgensteinovou metaforou jazyka coby “nástroje”
- Obecná formule **statusové funkce**:
X counts as Y in context of Z
- **E.g.:** boty (X) jsou tyče branky (Y) v rámci hraní hokeje na rybníku (Z)

Regulační vs. konstitutivní pravidla

- **Regulační pravidla** regulují existující aktivity
→ aktivity na nich nejsou závislé
- **Konstitutivní pravidla** regulují a rovněž utváří / konstituují dané aktivity
→ aktivity jsou na nich závislé (jimi vytvářené)
- Někaké příklady konstitutivní pravidel v **mezinárodní politice?**

Sociální konstrukce a vzájemná konstituce

Suverenita jako konstitutivní pravidlo

Suverenita: úroveň praktik

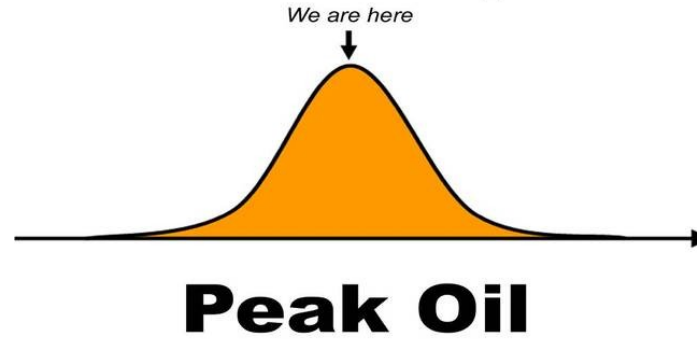
Diskurs

- Diskurs: **institucionalizované užití jazyka** a jiných významových systémů (obrazů, gest apod.)
- Diskurs je, více či méně, ucelenou a koherentní interpretací / perspektivou
- Formuje to, jak mluvíme a jak přemýšlíme
 - **skrze diskursivní operace je možné vykonávat a udržovat moc**
- Jsme ukotveni v **pluralitě překrývajících se diskursů**

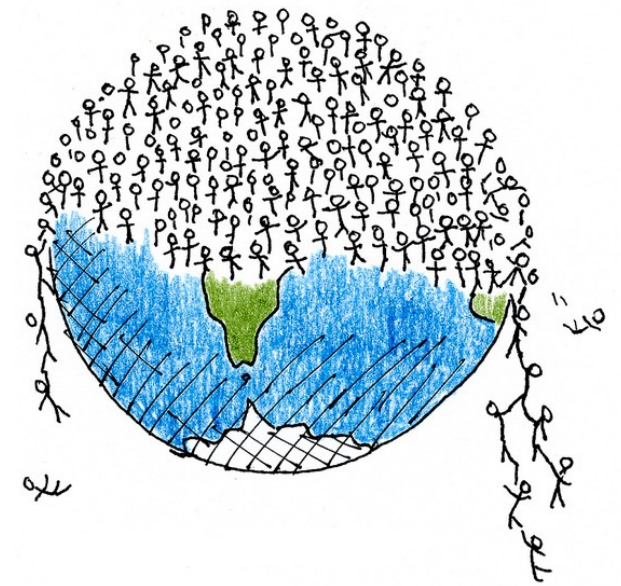
Malthusiánský diskurs

Wake up!!!

OVERPOPULATION

Rám / rámování

- Rám (frame): **sdílené interpretativní schéma**, skrze nějž aktéři rozumějí a prosazují určitou verzi reality
- Aktéři – skrze rámování (framing) – vědomě a **strategicky** prosazují nebo potlačují určité prvky daného tématu
- Cílem rámování: **prosadit vlastní interpretaci tématu → zisk hegemónického postavení** (kriticky nereflektovaného)

Rámování: změna klimatu

Rámování: změna klimatu

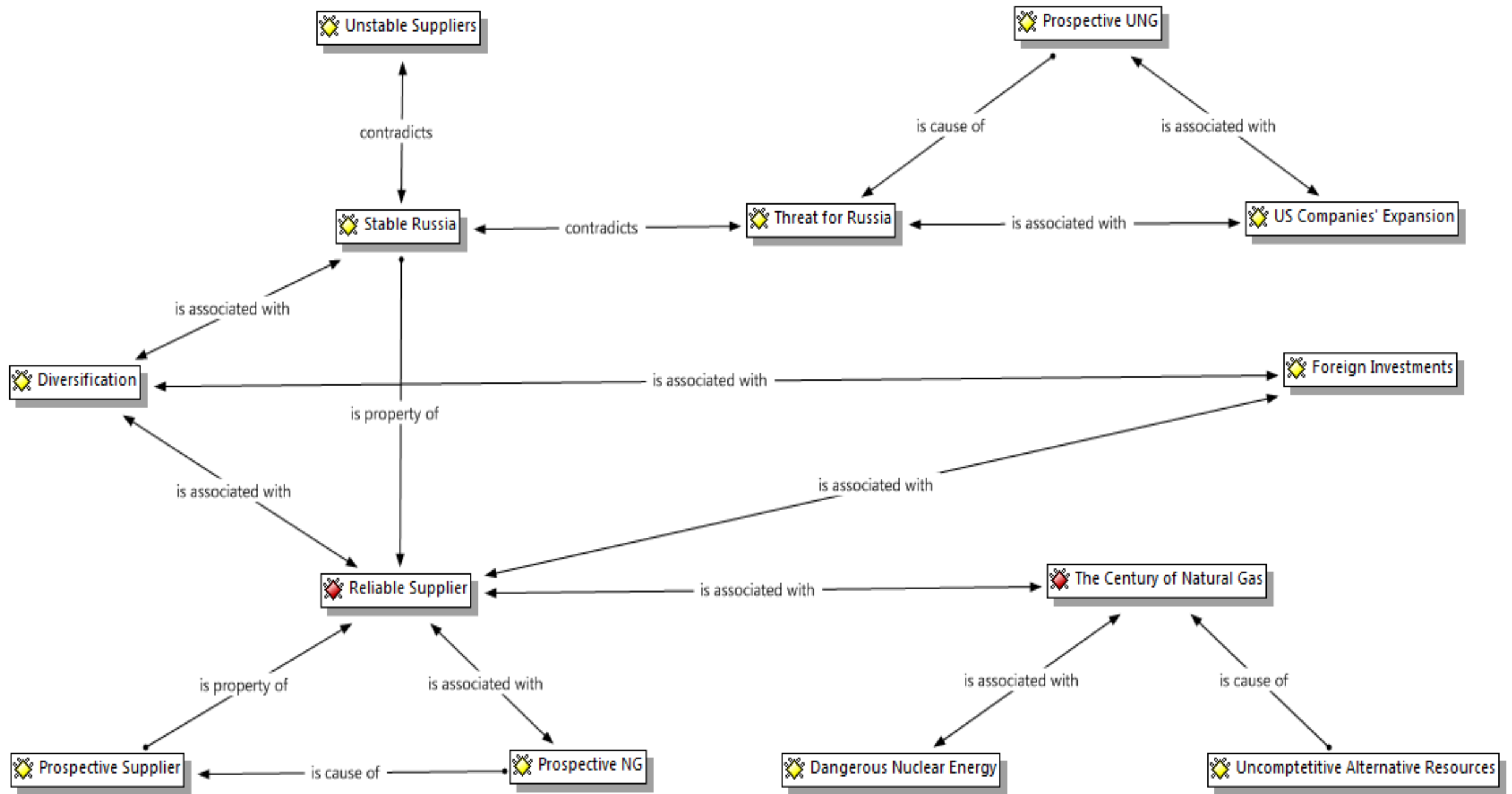

(Kontra)rámování: změna klimatu

Mini-case

- Rámování nekonvenčních zdrojů zemního plynu (UNG) v ruské zahraniční politice 2009 - 2011
- **RQ:** jak je význam UNG konstruován? Skrze které rámy je prosazován?
- Detaily:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421514002171>

Shrnutí

- Konstruktivismus kritizuje **materialismus a esencialismus**
- Každá instituce je historicky a sociální podmíněná
→ **subversivní potenciál**
- Konstruktivismus ukazuje na neoddělitelné spojení užití jazyka a moci
→ **emancipační potenciál**
- Konstruktivismus je přijímán (především) jako ontologický rámec mnoha post-racionalistickými přístupy (kritické přístupy, post-strukturalismus, částečně i nový materialismus)